

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 157g/2018

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 12 alin. (2) și alin. (9) lit. a) din Legea nr. 1225 din
8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice
*(restituirea bunurilor persoanelor care au fost supuse
represiunilor politice)*

CHIȘINĂU

15 noiembrie 2018

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Igor DOLEA,
dlui Victor POPA,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 7 noiembrie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 15 noiembrie 2018 în camera de consiliu,

Prezintă următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 12 alin. (2) și alin. (9) lit. a) din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, ridicată de către dl avocat Iulian Rusanovschi în dosarul nr. 2a-47/2018, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 7 noiembrie 2018, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 16 noiembrie 2015, Procuratura Generală a Republicii Moldova a emis un certificat de reabilitare nr. 21-422/15-2272, prin care a fost reabilitat Vasile Gafencu, născut în 1886, originar și locuitor din Sângerei, județul Bălți, arestat și condamnat ilegal din motive politice pe 18 ianuarie 1941 la 8 ani privațiune de libertate prin decizia Consfătuirii Speciale de pe lângă NKVD (în limba rusă: *Narodnii komissariat vnutrennih del* - Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne sau Ministerul de Interne al Uniunii Sovietice). Odată cu condamnarea lui Vasile Gafencu a fost confiscată ilegal și averea acestuia.

4. Astfel, în baza articolului 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, care prevede că cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor, fiica lui Vasile Gafencu, dna Eleonora Colgiu (Gafencu), i-a solicitat, pe 15 decembrie 2015, Consiliului raional Sângerei restituirea bunurilor confiscate ilegal de la tatăl său sau recuperarea valorii acestora prin plata unor compensații.

5. Pentru că solicitarea i-a fost respinsă, pe 8 februarie 2016 dna Eleonora Colgiu a formulat o cerere în fața Judecătorei Sângerei privind restituirea bunurilor confiscate ilegal de la Vasile Gafencu.

6. Prin hotărârea Judecătorei Bălți (sediul Sângerei) din 24 ianuarie 2017 cererea înaintată de către dna Eleonora Colgiu a fost admisă parțial și s-a dispus încasarea de la Consiliul raional Sângerei, în beneficiul acesteia, echivalentul bănesc al bunurilor confiscate în sumă de 2039250 lei.

7. Prin decizia Curții de Apel Bălți din 12 septembrie 2017, a fost admis apelul declarat de Consiliul raional Sângerei, a fost casată integral hotărârea Judecătorei Bălți (sediul Sângerei) din 24 ianuarie 2017 și a fost pronunțată o nouă hotărâre prin care cererea de chemare în judecată înaintată de către Eleonora Colgiu împotriva Consiliului raional Sângerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal a fost respinsă.

8. Pe 6 noiembrie 2017, dna Eleonora Colgiu a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

9. Prin decizia din 27 decembrie 2017, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a admis recursul declarat de către dna Eleonora Colgiu și a casat integral decizia Curții de Apel Bălți din 12 septembrie 2017 în cauza civilă privind cererea de chemare în judecată înaintată de către dna Eleonora Colgiu împotriva Consiliului raional Sângerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal și a trimis cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, de către un alt complet de judecători.

10. Pe 12 martie 2018, dl avocat Iulian Rusanovschi, apărător ales al dnei Eleonora Colgiu, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 12 alin. (2) și alin. (9) lit. a) din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice în fața Curții de Apel Bălți. Aceste prevederi stabilesc că nu se restituie bunurile scoase din posesia persoanelor în circumstanțe care nu au legătură cu represiunile politice. De asemenea, prevederile criticate stabilesc că valoarea bunurilor imobiliare a căror restituire se solicită este evaluată în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii de restituire.

11. Prin încheierea din 25 septembrie 2018, Curtea de Apel Bălți a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvîrșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

Articolul 127

Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

[...]”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice sunt următoarele:

Articolul 12

Restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice

„[...]”

Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

[...]”

Valoarea bunurilor se determină în felul următor:

a) bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii; [...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

14. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că prevederile articolului 12 alin. (2) din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice constituie un motiv nejustificat pentru instanțele judecătorești de respingere a cererilor privind restituirea bunurilor confiscate ilegal.

15. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, dispozițiile criticate creează pentru persoanele îndreptățite să ceară restituirea bunurilor un obstacol în exercitarea dreptului la proprietate.

16. De asemenea, autorul excepției de neconstituționalitate menționează că prevederile alin. (9) din articolul 12 al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice limitează în mod nejustificat posibilitatea evaluării bunurilor confiscate doar de către organele cadastrale teritoriale, care sunt interesate să diminueze valoarea bunurilor revendicate.

17. Autorul susține că dispozițiile legale criticate contravin prevederilor constituționale cuprinse în articolele 9, 46, 53 și 127.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, ține de competența Curții Constituționale.

20. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Iulian Rusanovschi în dosarul nr. 2a-47/2018, pendinte la Curtea de Apel Bălți. Sesizarea este formulată de către un subiect care beneficiază de acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

21. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile alin. (2) și alin. (9) lit. a) ale articolului 12 din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, care reglementează condițiile în care pot fi restituite bunurile sau în care poate fi recuperată valoarea acestora de către persoanele supuse represiunilor politice.

22. Curtea reamintește că una dintre condițiile de admisibilitate ale unei excepții de neconstituționalitate este aplicabilitatea prevederilor

contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 82).

23. Alin. (2) din articolul 12 al Legii nr. 1225 interzice restituirea bunurilor scoase din posesia persoanelor în circumstanțe **care nu au legătură cu represiunile politice**. În cauza dedusă judecării, Vasile Gafencu (a cărui fiică cere restituirea bunurilor confiscate) a fost reabilitat în legătură cu arestarea și condamnarea ilegală la privațiune de libertate din motive politice în perioada sovietică. Prin urmare, Curtea constată că prevederile alin. (2) din articolul 12 al Legii nr. 1225 nu au legătură cu soluționarea cauzei, adică nu sunt aplicabile în aceasta.

24. Curtea menționează că nu poate fi reținută critica de neconstituționalitate a alin. (9) din articolul 12 al Legii nr. 1225, în sensul că acesta ar restrânge nejustificat dreptul de proprietate atunci când stabilește posibilitatea evaluării bunurilor imobiliare doar în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial.

25. Curtea observă că prin adoptarea Legii nr. 1225 legislatorul și-a asumat restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate într-un regim anterior, fapt care a generat un nou drept de proprietate, apărut de articolul 46 din Constituție, în beneficiul persoanelor care întrunesc condițiile de restituire.

26. Mai mult, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu le impune statelor nicio restricție cu privire la libertatea lor de a stabili domeniul de aplicare a legilor pe care le pot adopta în materie de restituire a bunurilor și de a alege condițiile în care acceptă să recunoască drepturile de proprietate persoanelor deposedate.

27. În acest sens, Curtea Europeană a menționat în cauza *Maria Atanasiu și alții v. România* (12 octombrie 2010, § 142) că transformarea într-o „valoare patrimonială”, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1, a interesului patrimonial care rezultă din simpla constatare a ilegalității naționalizării este condiționată de **întrunirea** de către partea interesată a **cerințelor legale în cadrul procedurilor prevăzute de legile de reparație**.

28. Curtea menționează că legislatorul este liber să legifereze atât în privința sferei bunurilor pentru care stabilește măsurile reparatorii, cât și a întinderii și a modalității de acordare a acestora (în acest caz – condiția evaluării bunurilor imobiliare în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii de restituire), în funcție de situația concretă a bunurilor, fără ca prin aceasta să fie încălcat dreptul la proprietate.

29. Astfel, legislația națională conține prevederi prin care autoritățile publice pot determina în baza unor calcule strict stabilite valoarea bunurilor ce urmează să fie restituite victimelor represiunilor politice. În baza articolului 12 din Legea nr. 1225, au fost adoptate Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007, și

Metodologia de evaluare a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, aprobată prin Ordinul Agenției Relații Funciare și Cadastru nr. 136 din 5 septembrie 2008.

30. Curtea admite că, prin introducerea acestui sistem de evaluare, este posibil ca valoarea despăgubirilor acordate în urma evaluării bunurilor imobiliare în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial să fie inferioară celei rezultate din alte evaluări. Totuși, textul de lege criticat nu împiedică persoanele îndreptățite să solicite restituirea bunurilor să conteste, în condițiile articolului 14 din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, actul în baza căruia au fost evaluate bunurile revendicate.

31. Având în vedere cele menționate, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 12 alin. (2) și alin. (9) lit. a) din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, ridicată de către dl avocat Iulian Rusanovschi în dosarul nr. 2a-47/2018, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 15 noiembrie 2018
DCC nr. 130
Dosarul nr. 157g/2018*